

Wójt Gminy Dzwola

**Raport z wykonania
Programu Ochrony Środowiska
dla Gminy Dzwola 2005-2015
(obejmujący lata 2013-2014)**

Dzwola 2015 r.

Spis treści

1. Wstęp, ogólna charakterystyka Gminy Dzwola	str. 3
2. Podstawa prawna, cel i zakres opracowania raportu	str. 5
3. Polityka ekologiczna Gminy Dzwola	str. 6
3.1. Rodzaje zadań na tle celów powiatowych	str. 6
4. Wyznaczone priorytety, cele i zadania środowiskowe w zakresie ochrony poszczególnych elementów środowiska przyjęte w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dzwola 2005-2015 oraz stan ich realizacji	str. 7
4.1. Ochrona wód i gospodarka wodno-ściekowa	str. 7
4.1.1. Działania związane z budową i modernizacją sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej na terenie Gminy Dzwola	str. 11
4.2. Ochrona powietrza	str. 16
4.3. Ochrona przed nadmiernym hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym	str. 18
4.4. Gospodarka odpadami	str. 20
4.5. Ochrona przyrody i krajobrazu	str. 26
4.6. Ochrona lasów i zwiększanie lesistości.....	str. 28
4.7. Ochrona gleb	str. 29
4.8. Racjonalne gospodarowanie surowcami i powierzchnią ziemi	str. 30
4.9. Zarządzanie środowiskiem w Gminie	str. 31
4.10. Edukacja ekologiczna i kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa ..	str. 32
4.10.1. Kształcenie i doskonalenie w zakresie edukacji ekologicznej przeprowadzone w latach 2013-2014	str. 33
5. Nakłady finansowe związane z ochroną środowiska w latach 2013-2014	str. 36
6. Monitoring	str. 37
7. Podsumowanie	str. 39
8. Wykorzystane źródła informacji do opracowania raportu	str. 40
9. Wykaz map i tabel	str. 41

1. Ogólna charakterystyka Gminy Dzwola

Gmina Dzwola jest gminą wiejską, położoną w województwie lubelskim, w powiecie janowskim, przy trasie Janów Lubelski- Frampol (droga nr 74), u podnóża wzniesień Urzędowskich i skraju Roztocza. Od zachodu i północy otoczona jest gminami powiatu janowskiego, a od wschodu i południa gminami powiatu biłgorajskiego.

W skład Gminy Dzwola wchodzi 16 sołectw, 17 miejscowości: Branew (Branew Ordynacka, Branew Szlachecka), Branewka, Branewka - Kolonia, Dzwola, Flisy, Kapronie, Kocudza Pierwsza, Kocudza Druga, Kocudza Trzecia, Kocudza Górna, Konstantów, Krzemień Pierwszy, Krzemień Drugi, Władysławów, Zdzisławice oraz Zofianka Dolna.

Gmina zajmuje obszar 20300 ha, z czego ponad połowę stanowią lasy. Miejscowością gminną jest Dzwola. Gęstość zaludnienia wynosi ok 33 osób na km².

Na południe od miejscowości Dzwola rozciągają się kompleksy leśne. Północna część to tereny rolnicze, pasma pól uprawnych, łąki i pastwiska. Gmina ma dobrze rozwiniętą sieć dróg.

Mapa 1. Gmina Dzwola na tle powiatu Janów Lubelski

Gmina Dzwola położona jest na pograniczu trzech jednostek fizjograficznych: część północna (powyżej linii Branew – Kocudza Górna) leży w obrębie Roztocza Zachodniego, fragment położony na południe od części roztoczańskiej, sięgający do linii Krzemień – Dzwola – Kocudza, znajduje się w obrębie Wzniesień Urzędowskich (Wyżyna Lubelska). Południowe fragmenty gminy położone są na Równinie Biłgorajskiej, która należy do jednostki fizjograficznej zwanej Kotliną Sandomierską.

Pod względem geologicznym obszar gminy Dzwola położony jest w południowo-zachodniej części jednostki tektonicznej, zwanej Niecką Lubelską, na pograniczu z mioceńskim Zapadliskiem Przedkarpackim.

Pod względem hydrograficznym gmina Dzwola leży w zlewni rzeki Wisły, która jest odwadniana w kierunku południowym przez dopływy rzeki Bukowej – uchodzącej do Sanu. Od strony północnej do rzeki Bukowej wpływają rzeka Białka z dopływem Trzebensz, płynącym w zachodniej części gminy, rzeka Czartosowa, rzeka Branew z rzeką Branewką Górną płynącą przez miejscowości Branew, Branewka, Krzemień Pierwszy i Krzemień Drugi oraz Flisy, rzeka Rakowa z rzeką Dzwolą płynącą przez miejscowości Dzwola, Kocudza Pierwsza i Kocudza Druga, Kapronie i Władysławów oraz dopływy Bukowej w górnym jej odcinku.

Podstawową dziedziną gospodarki w gminie Dzwola jest rolnictwo. Dominującą działalnością rolników na terenie gminy jest uprawa zbóż, głównie żyta, pszenicy i owsa, w ostatnich latach także owoców.

Na terenie gminy funkcjonuje 4 szkoły podstawowe w: Dzwoli, Branwi Szlacheckiej, Kocudzy Pierwszej, Krzemieniu Pierwszym oraz 3 gimnazja w: Dzwoli, Kocudzy Pierwszej, Krzemieniu Pierwszym, a także 1 przedszkole w Dzwoli i 2 oddziały przedszkolne w Kocudzy Pierwszej i Krzemieniu Pierwszym.

Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków województwa lubelskiego znajdujące się na terenie Gminy Dzwola to:

- kościół parafialny pod wezwaniem Św. Anny (miejscowość Branew Ordynacka),
- cmentarz partyzancki z 1944 r. zwany „Porytowe Wzgórze” (miejscowość Flisy).

Ponadto, na obszarze Gminy znajduje się 20 obiektów ujętych w ewidencji dóbr kultury województwa lubelskiego oraz 56 stanowisk archeologicznych.

Gmina Dzwola posiada sprzyjające warunki do rozwoju turystyki i wypoczynku z uwagi na walory krajobrazowe. Fragment gminy wchodzi w granice Roztoczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Znajduje się tu rezerwat leśno - torfowiskowy "Kacze Błota" o powierzchni 168 ha, oraz fragment Janowskiego Parku Krajobrazowego. Utworzono tu również 3 rezerваты przyrody („Kacze Błota”, „Szklarnia”, „Lasy Janowskie”) oraz 10 pomników przyrody: 8 drzew usytuowanych w obrębach: Krzemień Pierwszy (1 szt.), Flisy (6 szt.), Władysławów (1 szt.), źródło w miejscowości Branew Szlachecka oraz zespół źródeł w miejscowości Dzwola.

2. Podstawa prawna, cel i zakres opracowania raportu

Niniejszy raport został sporządzony zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232) zgodnie z którym organ wykonawczy gminy sporządza co 2 lata raport z wykonania gminnego programu ochrony środowiska, który przedstawia odpowiednio Radzie Gminy.

Uchwałą Rady Gminy Dzwola Nr XVIII/73/05 z dnia 30 czerwca 2005 roku przyjęto Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dzwola 2005-2015.

Celem Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dzwola 2005-2015 jest określenie działań w kierunku poprawy środowiska naturalnego, które powstrzymałyby jego degradację i umożliwiły ochronę jego wartości w warunkach gospodarczego wykorzystania.

Celem opracowania niniejszego raportu jest przedstawienie realizacji zadań określonych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dzwola 2005-2015 na przestrzeni dwóch ostatnich lat, tj. 2013 r. i 2014 r. Niniejszy raport prezentuje działania inwestycyjne i nie inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska na terenie Gminy Dzwola podjęte w 2013 i w 2014 roku.

Określone w raporcie cele i podejmowane kierunki działań są zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami w zakresie Ochrony środowiska m.in.:

1. Polityką ekologiczną państwa;
2. Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Lubelskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015;

3. Programem ochrony środowiska dla powiatu janowskiego na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016;
4. Ustawą Prawo ochrony środowiska.

3. Polityka ekologiczna Gminy Dzwola

Dziedzinami, w których podejmuje się działania inwestycyjne i pozainwestycyjne, które mają na celu realizację polityki ekologicznej kraju na terenach wiejskich w tym także terenach Gminy Dzwola zaliczyć można: ochronę wód przed zanieczyszczeniami i racjonalne gospodarowanie wodą, zagospodarowanie odpadów komunalnych, racjonalne gospodarowanie zasobami glebowymi i ochrona gleb, budowę nowej i poprawę istniejącej infrastruktury drogowej na terenie Gminy, zrównoważoną gospodarkę leśną, oszczędne wykorzystanie zasobów energetycznych i ograniczanie tzw. niskiej emisji pochodzącej z lokalnych kotłowni, domowych pieców grzewczych, ochronę zasobów przyrody, odpowiednie kształtowanie i ochronę krajobrazu oraz edukację ekologiczną.

3.1. Rodzaje zadań na tle celów powiatowych

Diagnoza stanu środowiska w Gminie Dzwola oraz dotychczas podejmowane i zrealizowane przedsięwzięcia w sferze ochrony środowiska pozwalają stwierdzić, że priorytetami ekologicznymi na terenie Gminy Dzwola, winny były być działania - zadania inwestycyjne i pozainwestycyjne, w głównej mierze ukierunkowane na:

- zapewnieniu wszystkim mieszkańcom gminy wysokiej jakości wody do picia (zwodociągowanie Gminy);
- wyposażeniu gminy w system kanalizacji sanitarnej oraz zapewnieniu oczyszczania wytwarzanych ścieków komunalnych (brak kanalizacji gminy); kształtowanie świadomości i odpowiedzialności mieszkańców Gminy zw. z gospodarką nieczystościami na terenie Gminy;
- wprowadzeniu nowoczesnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi i gospodarczymi, zgodnie z założeniami Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Janowskiego;

- rozwijaniu gospodarki rolnej w harmonii z obowiązującymi zasadami ochrony środowiska,
- wzbogacaniu i wzmacnianiu lokalnego systemu ekologicznego gminy i jego powiązań z obszarami sąsiednimi (dolina Branwi oraz kompleksy leśne Lasów Janowskich) poprzez odpowiednie zagospodarowanie terenów spełniających istotne funkcje ekologiczne,
- oszczędnym korzystaniu z zasobów środowiska, w tym racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią geograficzną,
- prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej, w tym dokonywanie dolesień,
- podnoszeniu poziomu wiedzy ogólnej i specjalistycznej mieszkańców gminy oraz wzmacnianiu świadomości ekologicznej społeczności lokalnej poprzez podejmowanie działań edukacyjno – szkoleniowych oraz informacyjnych.

Powyżej określone kierunki działań znalazły swoje odzwierciedlenie w harmonogramie celów i zadań Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dzwola na lata 2005-2015, które starano się zrealizować.

4. Wyznaczone priorytety, cele i zadania środowiskowe w zakresie ochrony poszczególnych elementów środowiska przyjęte w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dzwola 2005-2015

4.1. Ochrona wód i gospodarka wodno-ściekowa

Cel długoterminowy do roku 2015:

Przywrócenie jakości wód powierzchniowych do wymaganych standardów oraz ochrona jakości i ilości wód podziemnych wraz z racjonalizacją ich wykorzystania.

Cele lokalne i kierunki działań

1. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do wód podziemnych i powierzchniowych, szczególnie ze źródeł rolniczych i komunalnych.

2. Racjonalne gospodarowanie wodami, szczególnie podziemnymi.
3. Kontrola gospodarki ściekowej.
4. Budowa nowej i rozbudowa oraz modernizacja istniejącej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.
5. Zwiększanie zasobów wodnych gminy poprzez:
 - oszczędne gospodarowanie wodą,
 - budowę zbiorników retencyjnych,
 - zabiegi melioracyjne.
6. Ochrona jakości wód rzek Branwi i Dzwoli.

Tabela 1. Zadania w zakresie gospodarki wodnej

L.p.	Zadanie	Realizatorzy	Stan realizacji, podjęte działania
Gospodarowanie wodami podziemnymi i powierzchniowymi			
Zadania inwestycyjne krótkoterminowe			
1.	Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w miejscowościach Dzwola-Konstantów.	Gmina	Zrealizowano 2009-2010 r.
2.	Budowa ujęcia wody i hydroforni w Branwi.	Gmina	W trakcie realizacji, zmiana miejsca budowy ujęcia z Branwi na miejscowość Branewka.
3.	Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach: Branew Ordynacka, Branew Szlachecka, Branewka oraz Krzemień I i II	Gmina	W trakcie realizacji - inwestycja etapowa. Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami domowymi w miejscowościach Krzemień Pierwszy, Branewka-Kolonia, Branewka, Branew Szlachecka i Branew Ordynacka (termin zakończenia - 2015 r.)
4.	Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach: Flisy Zofianka Dolna	Gmina	Inwestycja etapowa.
Zadania inwestycyjne średnio i długoterminowe			
5.	Modernizacja ujęcia wody w Dzwoli.	Gmina	Nie ma wykonanego ujęcia wody w msc. Dzwola.
6.	Budowa zbiornika małej retencji „Białe Błoto” o pow. 68 ha na rzece Rakowa (grunty wsi Zdzisławice i Kapronie).	Gmina	B. d.
Zadania pozainwestycyjne krótko i średnioterminowe			
7.	Wykonanie dokumentacji budowy ujęcia wody w Branwi	Gmina	W trakcie realizacji (zmiana miejsca wykonania ujęcia z Branwi na miejscowość Branewka).
8.	Ograniczanie strat dostarczanej wody z ujęć wodnych oraz sieci wodociągowej.	Użytkownicy ujęć, odbiorcy wody	W trakcie realizacji. Bieżące naprawy i konserwacje.
9.	Opracowanie i wdrożenie systemu informowania	Użytkownicy ujęć wód podziemnych	Realizowane. Podaje się do publicznej wiadomości informacje o jakości wody,

	społeczeństwa o jakości wody do picia.		przeprowadza się badania sanitarno-epidemiologiczne przydatności wody do spożycia – badania kontrolne i przeglądowe.
10.	Wyznaczanie stref ochronnych wokół ujęć wody oraz ujmowanie ich w MPZP, promowanie rolnictwa ekologicznego na terenie GZWP.	Użytkownicy ujęć oraz RZGW w Warszawie, Gmina	1) Strefa ochrony bezpośredniej – Kocudza Pierwsza, decyzja Starosty Janowskiego z dnia 08.05.2000 r., znak: OS.III.6223-1/00 2) Strefa ochrony bezpośredniej - Kocudza Górna, decyzja Starosty Janowskiego z dnia 08.05.2000 r., znak: OS.III.6223-2/00
11.	Uwzględnianie w MPZP ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 406 (północna część gminy).	Gmina	Brak miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Dzwola utracił ważność z dniem 31 grudnia 2003 r.
12.	Ograniczanie wykorzystania wód podziemnych dla innych celów niż zbiorowe zaopatrzenie ludności w wodę do picia poprzez: - oszczędne gospodarowanie wodą, - wykorzystywanie wód gorszej jakości, np. wód powierzchniowych.	Użytkownicy ujęć wody	Realizuje się plan zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców Gminy Dzwola w wodę – zwodociągowanie Gminy. Mieszkańcy poszczególnych miejscowości mają możliwość podłączenia się do wodociągu.
13.	Zapewnienie dostępu do powierzchniowych wód publicznych (egzekwowanie zakazu grodzenia nieruchomości w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu).	Gmina, właściciele nieruchomości	Brak danych.
Gospodarka ściekowa i systemy kanalizacyjne			
Zadania inwestycyjne			
14.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o zabudowie rozproszonej.	Właściciele posesji, gospodarstw; Wspieranie działań przez gminę	Realizowane – udziela się dotacji z budżetu Gminy Dzwola na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków (2011-2014).
15.	Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie zwartej zabudowy (zgodnie z opracowaną koncepcją kanalizacji gminy).	Gmina	Ze względu na trudności wynikające z niekorzystnego usytuowania zabudowań, poprowadzenia sieci wodociągowych i ograniczonego terenu do poprowadzenia sieci kanalizacyjnej wstrzymano zamierzenia dotyczące działań zw. z budową kanalizacji gminnej.
16.	Budowa komunalnych oczyszczalni ścieków w miejscowościach: Dzwola, Zdzisławice i Krzemień II (zgodnie z koncepcją kanalizacji gminy).	Gmina	Nie wybudowano komunalnych oczyszczalni ścieków, dofinansowuje się budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.
Zadania pozainwestycyjne krótko i średnioterminowe			
17.	Inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych dla ścieków na terenie gminy.	Gmina	Brak danych o przeprowadzonej inwentaryzacji.

18.	Opracowanie koncepcji kanalizacji gminy wraz z budową oczyszczalni ścieków.	Gmina	Planowano budowę systemu kanalizacji, jednakże nie wybudowano sieci kanalizacyjnej ani gminnej oczyszczalni ścieków.
Inne zadania z zakresu gospodarki wodnej			
Zadania inwestycyjne			
19.	Budowa płyt i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach o obsadzie zwierząt powyżej 2 SD (SD - sztuka duża; przeliczenie zwierząt gospodarskich na sztuki o masie 500 kg) lub nie mających budynków inwentarskich z głęboką ściółką.	Właściciele gospodarstw	Realizacja we własnym zakresie przez właścicieli gospodarstw.
20.	Naprawa i konserwacja systemu melioracyjnego na terenie gminy.	Decyzje Starosty Janowskiego; właściciele gruntów	Udrażnianie i pogłębianie rowów.
Zadania pozainwestycyjne			
21.	Odpowiednie, zgodne z zasadami zwykłej dobrej praktyki rolniczej, stosowanie ścieków i osadów na gruntach rolniczych.	Starosta Janowski (pozwolenia wodnoprawne), właściciele gospodarstw	Realizacja we własnym zakresie przez właścicieli gospodarstw, pozwolenia udzielane przez Starostę Janowskiego.
22.	Weryfikacja oraz aktualizacja koncepcji systemu melioracyjnego na terenie gminy, przy uwzględnieniu aktualnych wymogów ochrony środowiska.	Gmina,	Brak danych.

Przedsięwzięcia inwestycyjne – budowa sieci wodociągowych i ujęcia wody.

Zaopatrzenie w wodę (w tym przedsięwzięcia sprzyjające oszczędzaniu wody i racjonalnemu korzystaniu z wód podziemnych) - projekty sieci wodociągowej i stacji uzdatniania wody. Projekt budowlany sieci wodociągowej Branew Ordynacka, Branew Szlachecka, Branewka, Branewka-Kolonia, Krzemień Pierwszy i ujęcia wody w miejscowości Branewka. Koszt projektu 139.100,00 zł, źródła finansowania - budżet własny.

Budowa ujęcia wody w Branewce i sieci wodociągowej w miejscowościach: Branew Ordynacka, Branew Szlachecka, Branewka, Branewka-Kolonia, Krzemień Pierwszy. Zadanie polega na budowie ujęcia wody i sieci wodociągowej w celu dostarczenia wody mieszkańcom w miejscowościach jeszcze niezawodociągowanych. Inwestycja jest etapowa. Koszt poniesiony na realizację zadania i źródła finansowania: 2.543.827,25 zł: UE 970703,00 zł WFOŚiGW pożyczka 1.280501,48 zł.

4.1.1. Działania związane z budową i modernizacją sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej na terenie Gminy Dzwola.

Sieć wodociągowa istniejąca i projektowana na terenie Gminy Dzwola:

Obecnie Gmina Dzwola jest zwodociągowana w 59%. Na jej terenie istnieje 57 km sieci wodociągowej oraz 876 przyłączy do budynków mieszkalnych (dane na 31 grudnia 2014 r.). Część ludności gminy zaopatrywana jest w wodę poprzez system sieci wodociągowych z dwóch ujęć gminnych.

Pierwsze ujęcie wody znajduje się w miejscowości Kocudz Górna (studnia nr 1), ma ono głębokość 26,0 m i wydajność 20,0 m³/h przy depresji 23,0 m. Zasoby tego ujęcia określono na: $Q_{dśr}=72,18 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{dmax}=95,12 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{hmax}=8,24 \text{ m}^3/\text{h}$.

Drugie ujęcie znajduje się w Kocudzy Pierwszej (studnia nr 2) ma zwierciadło wody na głębokości 37,0 m. W studni nr 3 (Kocudza Pierwsza) zwierciadło wody nawiercono na głębokości 26,0 m. Wydajność dla studni nr 2 i 3 łącznie wynosi 81 m³/h przy depresji 13,0 m. Zasoby tego ujęcia określono na $Q_{dśr}=687,23 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{dmax}=880,77 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{hmax}=76,07 \text{ m}^3/\text{h}$.

Ze studni nr 2 i nr 3 w Kocudzy Pierwszej zaopatrywany jest wodociąg dostarczający wodę do miejscowości: Kocudza Pierwsza, Kocudza Druga, Kocudza Trzecia, Dzwola, Konstantów oraz miejscowości Zdzisławice, Kapronie i Władysławów. Ze studni nr 1 w Kocudzy Górnej korzystają mieszkańcy tej miejscowości.

Tabela 2. Charakterystyka infrastruktury w gminie.

Sieć wodociągowa: Łączna długość, ilość przyłączy, % zwodociągowania gminy, miejsowości podłączone do sieci	Sieć kanalizacyjna: Łączna długość, ilość przyłączy, % skanalizowania gminy, miejscowości podłączone do sieci	Sieć gazowa: Łączna długość, ilość przyłączy, % zgazyfikowania gminy, miejsowości podłączone do sieci	Oczyszczalnie ścieków istniejące i projektowane: Ilość, typ, przepustowość, lokalizacja, rok otwarcia
- łączna długość sieci wodociągowej 57 km; - 876 przyłączy; - zwodociągowanie Gminy to 59%; - podłączonych do sieci wodociągowej jest 9 miejscowości (sołectw): Dzwola, Kapronie, Konstantów, Kocudza Górna, Kocudza Pierwsza, Kocudza Druga, Kocudza Trzecia, Władysławów, Zdzisławice.	Brak sieci kanalizacyjnej.	Ok. 12 km (sieć gazowa wysokiego ciśnienia: Zaklików-Janów Lubelski-Frampol-Biłgoraj); 0 przyłączy, 0% zgazyfikowania, miejscowości podłączonych do sieci 0	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków to 44 szt. (stan na 31 grudnia 2014 r.) Typ: oczyszczalnie przydomowe (osadnik gnilny, studzienka rozdzielcza z drenażem rozsączającym). Oczyszczalnie przydomowe, użytkowane od 2013 r. – 4 szt. , od 2014 r. – 5 szt. Przepustowość do 0,6 m³, zlokalizowane są w miejscowościach: Branew Ordynacka, Branew Szlachecka, Dzwola, Kocudza Druga, Kocudza Górna, Zofianka Dolna, 1 oczyszczalnia biologiczno-mechaniczna, Przepustowość – średnia dobową 9,20 m³/d, maksymalna 10,16 m³/d, Lokalizacja - Zespół Szkół w Kocudzy Pierwszej 23-304 Dzwola (oczyszczalnia jest zakładowa, obsługuje tylko ścieki z Zespołu Szkół w Kocudzy Pierwszej). Rok otwarcia – 1997.

Tabela 3. Nowe ujęcia wody wykonane w latach 2013 – 2014 oraz modernizacja, rozbudowa już istniejących

Lokalizacja ujęcia	Uzdatnianie wody / czy jest potrzebne, czy jest prowadzone, jeżeli tak, to w jakim zakresie/	Właściciel ujęcia	Łączna wielkość zatwierdzonych zasobów	Rozbudowa lub modernizacja / była wykonywana, nie planuje się, jest planowana, / czego dotyczyła	Ilość przyłączy
Nie ma nowych ujęć wody, istniejące ujęcia wody znajdują się w miejscowości: Kocudza Górna i Kocudza Pierwsza.	Woda jest okresowo chlorowana.	Gmina Dzwola	Istnieją 2 ujęcia wody w miejscowościach: Kocudza Pierwsza - 1 ujęcie 2 studnie, Kocudza Górna – 1 ujęcie, 1 studnia. Wielkość zatwierdzonych zasobów: 2009 r. Kocudza Pierwsza 52 200 m ³ , Kocudza Górna 3 300 m ³ , Łącznie w 2009 r.: 55 500 m ³ 2010 r. – Kocudza Pierwsza 71 540 m ³ , Kocudza Górna 3 460 m ³ . Łącznie w 2010 r.: 75 000 m ³ .	1. Planowana jest budowa ujęcia wody w miejscowości Branewka (w trakcie realizacji), a także zwodociągowania miejscowości nie objętych siecią wodociągową. Inwestycja jest złożona i przebiega etapowo (w trakcie realizacji).	876

Reasumując:

- Łączna długość sieci wodociągowej istniejącej na terenie Gminy Dzwola to 57 km. Obecnie istnieje 876 przyłączy, zawodociągowanie Gminy Dzwola wynosi 59 %.
- Podłączonych do sieci wodociągowej jest 9 miejscowości (sołectw) : Dzwola, Konstantów, Kocudza Górna, Kocudza Pierwsza, Kocudza Druga, Kocudza Trzecia, Zdzisławice, Kapronie, Władysławów

Planuje się wykonanie budowy ujęcia wody w miejscowości Branewka oraz sieci wodociągowej z przyłączami w miejscowościach: Branew Ordynacka, Branew Szlachecka, Branewka, Branewka-Kolonia, Krzemień Pierwszy, Krzemień Pierwszy, a także Krzemień Drugi, Flisy, Zofianka Dolna. Jednakże jest to inwestycja złożona i jej realizacja będzie przebiegała etapowo (inwestycja w trakcie realizacji).

- Długość sieci wodociągowej wyremontowanej w latach 2013 - 2014 : 300 m

II. Sieć kanalizacyjna i oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy Dzwola

Obecnie na terenie Gminy Dzwola nie ma sieci kanalizacyjnej. Budowa systemu kanalizacji zbiorczej na terenie Gminy Dzwola jest znacznie utrudniona, ze względu na niekorzystne usytuowanie zabudowań mieszkalnych, tj. m.in. zwartą zabudowę mieszkaniową, budynki mieszkalne znajdują się zbyt blisko dróg powiatowych i gminnych, znacznie ograniczona jest również powierzchnia ogródków przydomowych, w wielu miejscowościach poprowadzone są także wodociągi, które utrudniają poprowadzenie w tych miejscach sieci kanalizacyjnych.

Na terenie Gminy nie ma również komunalnej /gminnej oczyszczalni ścieków. W miejscowości Kocudza Pierwsza, przy Zespole Szkół funkcjonuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków „Sebiofikon” o przepustowości 10 m³/d.

Większość mieszkańców Gminy korzysta ze zbiorników bezodpływowych.

W związku z tym, że na terenie Gminy Dzwola nie ma sieci kanalizacyjnej, a jej budowa jest znacznie utrudniona Rada Gminy Dzwola w dniu 11 marca 2011 roku podjęła uchwałę Nr IV/18/2001 w sprawie *zasad i trybu udzielania dotacji dla mieszkańców Gminy Dzwola ze środków budżetu Gminy Dzwola na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków* (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2011 r., Nr 72, poz. 1402), zgodnie z załącznikiem w/w uchwały dofinansowanie kosztów zakupu i montażu urządzenia wynosiło nie więcej niż 1000,00 zł (słownie: tysiąc złotych) do pojedynczej oczyszczalni ścieków, w przypadku budowy grupowej oczyszczalni ścieków dofinansowanie wynosiło nie więcej niż 2000,00 zł (słownie: dwa tysiące złotych).

Uchwałą nr XIII/78/2012 Rady Gminy Dzwola z dnia 18 stycznia 2012r. w sprawie: zmiany Uchwały Nr IV/18/2011 Rady Gminy Dzwola z dnia 11 marca 2011 roku w sprawie *zasad i trybu udzielania dotacji dla mieszkańców Gminy Dzwola ze środków budżetu Gminy*

Dzwola na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2012 r., poz. 1352) Rada Gminy Dzwola zwiększyła kwotę dofinansowania do 3000,00 zł (słownie: trzy tysiące złotych) do pojedynczej oczyszczalni ścieków, a w przypadku budowy grupowej oczyszczalni ścieków dofinansowanie wynosi do 4000,00 zł (słownie: cztery tysiące złotych).

O udzielenie dotacji na budowę pojedynczych przydomowych oczyszczalni ścieków w 2013 roku ubiegało się 3 wnioskujących, którzy otrzymali dotację w tym samym roku. Łączna kwota dotacji udzielona w 2013 r. to 9 000,00 zł.

Dotację do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w 2014 roku ubiegało się 5 wnioskujących, na łączną kwotę 15 000,00 zł, były to także pojedyncze przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Łącznie udzielono w latach 2013-2014 dotacji z budżetu Gminy Dzwola na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na kwotę 24 000,00 zł (słownie: dwadzieścia cztery tysiące złotych).

Oczyszczalnie ścieków (w tym zakładowe, osób fizycznych) wykonane w latach 2013 – 2014 oraz modernizacja, rozbudowa już istniejących.

Zbiorowe/zakładowe oczyszczalnie ścieków w Gminie Dzwola.

Na terenie Gminy Dzwola znajduje się jedna zbiorowa oczyszczalnia ścieków, jest to oczyszczalnia biologiczno-mechaniczna, zakładowa, obsługująca Zespół Szkół w Kocudzy Pierwszej. Nie wybudowano nowej, zbiorowej oczyszczalni ścieków, nie rozbudowywano istniejącej.

Przydomowe oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy Dzwola:

Według posiadanych danych (stan na 31 grudnia 2014 r.) na terenie Gminy Dzwola wybudowanych i eksploatowanych jest 44 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Według danych pochodzących ze zgłoszeń eksploatacji przydomowych oczyszczalni ścieków, dokonywanych w Urzędzie Gminy Dzwola, przydomowe oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy Dzwola obsługują 182 mieszkańców (wg. danych na 31.12.2014 r.).

Tabela 4. Oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy Dzwola

Rok	Oczyszczalnie ścieków na terenie gminy	
	oczyszczalnie przydomowe (szt.)	oczyszczalnie zakładowe (szt.)
2013	39	1
2014	44	1

Na terenie Gminy Dzwola funkcjonuje 44 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz jedna biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia zakładowa, która obsługuje Zespół Szkół w Kocudzy Pierwszej. Nie ma zbiorczego systemu kanalizacji. Pozostali mieszkańcy Gminy odprowadzają nieczystości ciekłe we własnym zakresie, są oni obsługiwani m.in. przez tabory asenizacyjne, przez przedsiębiorców i firmy posiadające stosowne zezwolenia, które odebrane nieczystości odprowadzają są do stacji zlewnych, znajdujących się poza terenem gminy Dzwola.

4.2. Ochrona powietrza

Cel długoterminowy do roku 2015:

Systematyczna poprawa jakości powietrza atmosferycznego na terenie powiatu poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych, komunalnych i komunikacyjnych.

Cele lokalne i kierunki działań

1. Ograniczanie tzw. niskiej emisji poprzez:

- zastępowanie węgla w piecach i paleniskach domowych innymi paliwami,
- stosowanie w budownictwie nowoczesnych technologii mających na celu oszczędzanie strat energii cieplnej,
- prowadzenie prac termomodernizacyjnych budynków,
- wykorzystywanie alternatywnych źródeł energii.

2. Realizacja sieci gazu ziemnego na terenie gminy.

Tabela 5. Zadania w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego

L.p.	Zadanie	Realizatorzy	Stan realizacji, podjęte działania
Zadania inwestycyjne krótko- i średnioterminowe			
1.	Zamiana sposobu ogrzewania z węglowego na olejowe lub gazowe (w zależności od potrzeb).	Gmina	Nie zmieniono dotychczasowego sposobu ogrzewania.
2.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy (w zależności od potrzeb).	Gmina, zarządcy budynków	Realizowana w miarę możliwości finansowych.
3.	Zamiana pieców węglowych na alternatywne (niskoemisyjne) instalacje do wytwarzania ciepła w budynkach indywidualnych (biomasa, olej opałowy, drewno, gaz itp.)	Właściciele budynków	Realizacja we własnym zakresie przez właścicieli budynków, np. montaż instalacji kolektorów słonecznych służących do podgrzewania wody itp.
Zadania inwestycyjne długoterminowe			
4.	Gazyfikacja terenu gminy	Gmina, Zakład Gazowniczy, właściciele budynków	Przez Gminę Dzwola przebiega sieć gazowa jednakże nie ma podłączeń do tej sieci.
Zadania pozainwestycyjne			
5.	Opracowanie planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i gaz	Gmina	Nie opracowano planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i gaz. Mieszkańcy Gminy realizują to we własnym zakresie.
6.	Uwzględnienie w MPZP zapisów dotyczących zamiany tradycyjnych kotłowni opalanych węglem na kotłownie ekologiczne.	Gmina	Brak miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Dzwola utracił ważność z dniem 31 grudnia 2003 r., zgodnie z art. 67 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 z późn. zm.).

Sieć gazowa na terenie Gminy Dzwola

Przez środkową część gminy na odcinku 12 km poprowadzona jest sieć gazowa wysokiego ciśnienia (Zaklików – Janów Lubelski – Frampol – Biłgoraj). Rozwój sieci gazociągowej w obrębie Gminy Dzwola zależny jest od czynników ekonomicznych, w głównej mierze dotyczy to konkurencyjności w stosunku do innych nośników energii.

Zaopatrzenie mieszkańców Gminy Dzwola w ciepło oparte jest obecnie na indywidualnych źródłach ciepła oraz kotłowniach zakładowych. Źródła ciepła opalane są głównie drewnem i węglem.

Inne podejmowanie przez Gminę działania w zakresie Ochrony powietrza atmosferycznego

W 2012 roku Gmina Dzwola wyraziła chęć przystąpienia do programu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego, którego celem była instalacja kolektorów słonecznych (służących do podgrzewania wody) na budynkach prywatnych właścicieli na terenie Gminy Dzwola, złożono w 2012 roku wniosek aplikacyjny o dofinansowanie realizacji projektów dla działania 6.2 Energia przyjazna środowisku PROWL na lata 2007-2013 – nr konkursu 02/PROWL/6.2/2012, tytuł projektu „Słoneczna - czysta ekologicznie Gmina Dzwola. Wykorzystanie zasobów Natura 2000 poprzez instalacje kolektorów słonecznych”. Projekt (współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w 85%) rozpoczęto w 2014 r. Termin zakończenia zadania to 2015 r. W ramach tego programu na terenie gminy Dzwola zamontowano 367 instalacji kolektorów słonecznych płaskich, służących do ogrzewania wody użytkowej oraz zmodernizowano kotłownie w Zespołach Szkół na terenie naszej gminy (wymiana źródła ciepła na paliwo ekologiczne - biomasę).

4.3. Ochrona przed nadmiernym hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym

Cele lokalne i kierunki działań

1. Ochrona ludzi przed skutkami nadmiernego hałasu i wibracji.
2. Minimalizowanie oddziaływania na zdrowie ludzkie nadmiernego promieniowania elektromagnetycznego.

Tabela 6. Zadania w zakresie ograniczania poziomu hałasu, wibracji i promieniowania Elektromagnetycznego

L.p.	Zadanie	Realizatorzy	Stan realizacji, podjęte działania
Zadania inwestycyjne			
1.	Modernizacja, remonty oraz budowa sieci dróg gminnych (zmniejszenie hałasu i wibracji, zmniejszenie zużycia pojazdów oraz mniejsze zużycie paliwa;	Gmina	W latach 2013-2014 nie wybudowano nowych odcinków dróg gminnych, skupiono się na remontach i poprawie funkcjonalności wcześniej wybudowanych dróg gminnych. Łącznie

	dogodny odbiór odpadów i nieczystości z terenu gminy); Szczegóły znajdują się w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Dzwola z 2004 r.		w latach 2013-2014 r. wyremontowano 4 km 855 m dróg gminnych.
2.	Budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy (koordynacja projektu z Dyrekcją PK „Lasy Janowskie” i Nadleśnictwem w Janowie Lubelskim).	Gmina	Na terenie Gminy Dzwola istnieją szlaki rowerowe (około 20 km), przebiegają one głównie szlakami leśnymi, łączą się one niekiedy z drogami powiatowymi i gminnymi. W ciągu ostatnich dwóch lat 2013-2014 r. nie budowano ścieżek rowerowych, natomiast nastąpiło oznakowanie istniejących szlaków.
Zadania pozainwestycyjne			
3.	Uwzględnianie w MPZP danych o: dopuszczalnym poziomie hałasu w środowisku na terenach chronionych akustycznie, źródłach promieniowania elektromagnetycznego, ewentualnych obszarach ograniczonego użytkowania.	Gmina	Brak miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Dzwola utracił ważność z dniem 31 grudnia 2003 r., zgodnie z art. 67 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 z późn. zm.).
4.	Badania oddziaływania drogi krajowej nr 74 Janów Lubelski – Frampol na poziom hałasu	WIOŚ	Brak danych z WIOŚ.

Obszar Gminy Dzwola jest terenem typowo wiejskim, rolniczym, gdzie głównym źródłem hałasu jest hałas komunikacyjny pochodzący od dróg, głównie od drogi krajowej nr 74 Janów Lubelski – Frampol oraz w dużo mniejszym stopniu od dróg powiatowych, czy gminnych.

Powstający hałas komunikacyjny może jedynie w sporadycznych przypadkach przekraczać obowiązujące normy i być uciążliwym dla mieszkańców. Należy nadmienić, że na terenie Gminy brak jest zakładów przemysłowych, fabryk, które emitowałyby hałas o poziomie ponadnormatywnym. Obecnie na terenie Gminy Dzwola nie występują także większe źródła emisji pól elektromagnetycznych, które mogłyby szkodliwie oddziaływać na człowieka i środowisko.

Gmina Dzwola - drogi gminne: istniejące, wyremontowane, wybudowane:

- Łączna długość dróg gminnych na terenie Gminy Dzwola wynosi 108 km 261 m.
- Łączna długość nowych odcinków dróg gminnych wybudowanych w latach 2013 - 2014: nie budowano nowych odcinków dróg gminnych.
- Łączna długość odcinków dróg gminnych wyremontowanych w latach 2013 – 2014 to 4 km 855 m.

4.4. Gospodarka odpadami

Zadania strategiczne (lata 2005-2015)

Realizacja zamierzonych celów, określonych w niniejszym planie dla sektora komunalnego i gospodarczego z uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych wymaga szeregu działań zarówno pozainwestycyjnych jak i inwestycyjnych. Zadania pozainwestycyjne dotyczą przede wszystkim:

- intensyfikacji założeń organizacyjnych umożliwiających rozwój systemów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych z uwzględnieniem selektywnej zbiórki surowców wtórnych, organizacji systemu wielopojemnikowym (centra zbiórki), zbiórki odpadów ulegających biodegradacji oraz odpadów niebezpiecznych, wielkogabarytowych, remontowo-budowlanych, elektrycznych i elektronicznych,
- stosowania nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów w sektorze gospodarczym, opracowanie planu inwentaryzacji odpadów zawierających azbest w budownictwie jednorodzinnym na terenie gminy,
- opracowania harmonogramu usuwania azbestu wraz z monitoringiem,
- edukacji ekologicznej mieszkańców gminy w zakresie wprowadzanego systemu gospodarki odpadami,
- edukacji ekologicznej wytwórców odpadów w zakresie nowych sposobów postępowania z odpadami oraz ich obowiązków wynikających z obowiązujących uregulowań prawnych.

Zadania inwestycyjne obejmują przedsięwzięcia w zakresie budowy niezbędnego punktu technicznego umożliwiającego w owy sposób prowadzenie procesów odzysku i unieszkodliwiania odpadów. Do zadań inwestycyjnych należą:

- budowa stacji przetwarzania odpadów w Borownicy (współfinansowanie),
- budowa wiejskiego punktu gromadzenia odpadów (WPGO),
- likwidacja nielegalnych składowisk odpadów (tzw. „dzikich wysypisk”),

Harmonogram zadań do realizacji

Zadania do realizacji na terenie gminy zgrupowano w dwóch okresach czasowych:

- krótkoterminowe 2005 – 2007,
- długoterminowe 2008 –2015

oraz w podziale na zadania inwestycyjne oraz pozainwestycyjne (tab. 7).

Tabela 7. Zadania w zakresie gospodarki odpadami.

L.p.	Zadanie	Realizatorzy	Stan realizacji, podjęte działania
Zadania inwestycyjne krótkoterminowe			
1.	Budowa wiejskiego punktu gromadzenia odpadów	Gmina	Nie wybudowano wiejskiego punktu gromadzenia odpadów.
2.	Zakup pojemników do zbiórki selektywnej – centra zbiórki, około 50 zestawów	Gmina,	Nie zakupiono pojemników do selektywnej zbiórki.
3.	Inwentaryzacja i likwidacja „dzikich wysypisk”	Gmina	W latach 2013-2014 nie zlikwidowano żadnego „dzikiego wysypiska śmieci” (nie odnotowano występowania „dzikich wysypisk śmieci”).
Zadania inwestycyjne średnio i długoterminowe			
4.	Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Borownicy Składowisko Sortownia Kompostownia	Gmina Dzwola i inne, które należą do stacji przetwarzania odpadów	Istnieje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Borownicy.
7.	Zakup pojemników na odpady organiczne	Gmina	Nie zakupiono, mieszkańcy Gminy gospodarują je we własnym zakresie, przydomowe kompostowniki, pokarm dla zwierząt gospodarskich itp..
8.	Zakup pojemników na odpady niebezpieczne	Gmina, przedsiębiorcy	Nie zakupiono pojemników na odpady niebezpieczne. Brak danych od przedsiębiorców.
Zadania pozainwestycyjne krótko, średnio i długoterminowe			
9.	Przeprowadzenie kampanii informacyjnych na temat wprowadzania selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na terenie gminy wśród mieszkańców i w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw	Gmina, Firmy prowadzące odbiór odpadów	Rok rocznie przeprowadza się kampanie, akcje informacyjne w zakresie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, plakaty, broszury, ulotki informacyjne bezpośrednie i pośrednie przez sołtysów poszczególnych wiosek.
10.	Inwentaryzacja i opracowanie harmonogramu usuwania wyrobów zawierających azbest	Gmina	W roku 2011 opracowano Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Dzwola wraz z inwentaryzacją i prognozą oddziaływania na środowisko, został on przyjęty Uchwałą Nr XV/84/2012 Rady Gminy Dzwola z dnia 30 marca 2012 r. Rokrocznie aktualizuje się dane o wyrobach zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy Dzwola (www.bazaazbestowa.gov.pl).
11.	Propagowanie kompostowania odpadów ulegających biodegradacji przez mieszkańców we własnym zakresie	Gmina	Realizowane, mieszkańcy Gminy we własnym zakresie kompostują odpady.
12.	Szkolenia kadr odpowiedzialnych za wdrożenie systemu gospodarki odpadami	Gmina	Realizuje na bieżąco, z uwzględnieniem zmiany przepisów w tym zakresie: szkolenia, wykłady, konferencje.
13.	Wzmoczenie działalności kontrolnej pozbywania się zawartości szamb oraz ścieków poprodukcyjnych	Gmina	Przeprowadza się kontrole losowe.
14.	Propagowanie selektywnego zbierania ze szczególnym uwzględnieniem odpadów komunalnych ulegających	Gmina	Uchwalenie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Dzwola, pisemne informacje

	biodegradacji, w tym odpadów zielonych i odpadów organicznych z gospodarstw domowych		przekazywane sołtysom poszczególnych miejscowości celem rozpropagowania wśród mieszkańców. Mieszkańcy Gminy gospodarują odpady organiczne we własnych gospodarstwach, np. kompostowniki, pokarm dla zwierząt itp.. Większość mieszkańców gminy segreguje odpady.
15.	Nadzór nad zarządcami dróg i lasów w celu utrzymania czystości na parkingach, miejscach postoju oraz w pasie drogowym oraz lasach w sąsiedztwie dróg	Gmina Zarządzający terenem	Realizowane w zakresie możliwości Gminy, sprzątanie przydrożnych rowów, przystanków autobusowych, placów parkingowych itp.
16.	Podjęcie działań organizacyjnych w celu zapewnienia zbierania na poziomie 20% wytworzonych na terenie gminy odpadów wielkogabarytowych	Gmina	Odbiór odpadów wielkogabarytowych. Realizowany w miarę potrzeb i zgłoszeń ze strony mieszkańców (raz w roku) 6 listopad 2013 r. Zbiórka zużytych opon 9-10 czerwca 2014 r.
17.	Podjęcie działań organizacyjnych w celu zapewnienia zbierania na poziomie 15% wytworzonych na terenie gminy odpadów budowlanych	Gmina	Odpady budowlane zagospodarowywane są we własnym zakresie przez mieszkańców Gminy.
18.	Podjęcie działań organizacyjnych w celu zapewnienia zbierania na poziomie 15% wytworzonych na terenie gminy odpadów opakowaniowych	Gmina	Gmina nie organizowała zbiórki odpadów opakowaniowych, mieszkańcy Gminy oddają odpady komunalne (w tym selektywnie zebrane, opakowaniowe) firmie odbierającej odpady komunalne z terenu gminy Dzwola.
19.	Podjęcie działań organizacyjnych w celu zapewnienia zbierania na poziomie 15% wytworzonych na terenie gminy odpadów niebezpiecznych	Gmina	Ogólnogminna zbiórka sprzętu elektrycznego i elektronicznego (13-14 maj 2013 r.). Zbiórka zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (5-6 czerwca 2014 r.). Ponadto informowanie mieszkańców Gminy o możliwościach uzyskania dofinansowań do usuwania i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, nabór oraz pomoc w wypełnianiu wniosków (zarówno rok 2013 jak i 2014). Od 2011 roku gminy Dzwola uczestniczy w realizacji projektu pt.: „Pilotażowy system gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie Województwa Lubelskiego wzmocniony sprawnym monitoringiem, ilości i unieszkodliwiania” w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy, Obszar Priorytetowy: 2 Środowisko i Infrastruktura, Obszar Tematyczny: „Odbudowa, remont, przebudowa i rozbudowa podstawowej infrastruktury oraz poprawa stanu środowiska” w ramach którego można uzyskać dofinansowanie 100% kosztów demontażu, wywozu i utylizacji wyrobów zawierających azbest.

Powstające odpady komunalne na terenie Gminy Dzwola odbierane są przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej sp. z o.o.23-300 Janów Lubelski,

ul. Bohaterów Porytowego wzgórza 46/ i zagospodarowywane przez tę firmę. Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na terenie gminy Dzwola zobowiązani są do zawierania umów indywidualnych z przedsiębiorcami, podmiotami, które uzyskały stosowne zezwolenia w tym zakresie.

Tabela 8. Liczba mieszkańców gminy Dzwola

Rok	2013	2014
Liczba mieszkańców Gminy Dzwola (stan na dzień 31 grudnia)	6 663	6 634

Tabela 9. Procentowy udział mieszkańców gminy Dzwola objętych zorganizowaną i selektywną zbiórką odpadów komunalnych

Rok	Procent mieszańców objętych zorganizowaną zbiórką odpadów (%)	Procent mieszańców objętych selektywną zbiórką odpadów (%)
2013	100 %	94,5 %
2014	100 %	96,2 %

Tabela 10. Gospodarstwa domowe objęte zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych

Rok	Liczba gospodarstw domowych od których zostały odebrane odpady komunalne
2013	1473
2014	1473

Według posiadanych przez Urząd Gminy Dzwola danych - na dzień 31 grudnia 2013 roku zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych na terenie Gminy Dzwola objętych było 100 % mieszkańców, selektywną zbiórką 94,5%. W 2014 roku – (stan na dzień 31 grudnia 2014 roku) objętych zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych na terenie Gminy Dzwola objętych było 100 % mieszkańców Gminy, selektywną 96,2%. W latach 2013-2014 objętych zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych na terenie gminy Dzwola było 1473 gospodarstw domowych.

Tabela 11. Gospodarowanie odpadami komunalnymi pochodzącymi z selektywnej zbiórki

Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku (Mg)	Rok	
	2013	2014
papier i tektura	0	17,2
szkło	0	51,4
tworzywa sztuczne	0	17,0
metale	0	1,3
tekstylia	0	0
niebezpieczne	0	1,9
wielkogabarytowe	4,10	8,2
o kodach: 20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36*	0	2,1
biodegradowalne	8,08	17,4
razem	12,18	116,5

Kody odpadów wg. rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001 r., Nr 112, poz. 1206)

20 02 23* - urządzenia zawierające freony;

20 01 35* - zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 (lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć) i 20 01 23 (urządzenia zawierające freony) zawierające niebezpieczne składniki (¹)

20 01 36* - zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35

Tabela 12. Gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie Gminy Dzwola

Rok	Masa odpadów komunalnych wytworzonych w gminie (Mg)	Masa odpadów komunalnych zebranych w gminie (Mg)	Masa odpadów komunalnych poddanych odzyskowi (Mg)	Masa odpadów komunalnych poddanych składowaniu (Mg)	Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych, szkła (%)
2013	brak danych	316,48	282,32	34,16	15,78
2014	brak danych	446,9	408,5	38,4	39,6

Odpady niebezpieczne – wyroby zawierające azbest

Usuwanie azbestu z nieruchomości położonych na terenie Gminy Dzwola – współpraca z Urzędem Marszałkowskim dotycząca programu pt.: „*Pilotażowy system gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie Województwa Lubelskiego wzmocniony sprawnym monitoringiem, ilości oraz kontroli ich usuwania i unieszkodliwiania*” w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy, Obszar Priorytetowy: 2 Środowisko i Infrastruktura, Obszar Tematyczny: „Odbudowa, remont, przebudowa i rozbudowa podstawowej infrastruktury oraz poprawa stanu środowiska”. W 2012 roku Gmina Dzwola przystąpiła do udziału w przedmiotowym Projekcie, w efekcie czego w 2013 roku, w ramach powyższego Programu... z terenu Gminy Dzwola usuniętych zostało 20,38 Mg wyrobów zawierających azbest, 15,08 Mg nieruchomości prywatnych oraz 5,3 Mg z nieruchomości stanowiących własność Gminy Dzwola (Publiczna Szkoła Podstawowa w Branwi).

W 2014 roku w ramach powyższego projektu usunięto z terenu gminy Dzwola 21,288 Mg odpadów zawierających azbest - demontaż z dachów: 10,278 Mg, odbiór z ziemi 11,01 Mg. Łącznie w 2013-2014 roku usunięto z terenu gminy Dzwola 41,668 Mg wyrobów zawierających azbest.

Tabela 13. Wyroby zawierające azbest usunięte w 2013-2014 r.

L.p.	Miejscowość	Ilość usuniętych odpadów (w Mg)	
		z dachu	z ziemi
1.	Branewka-Kolonia	0,67	
2.	Branew Szlachecka	7,8	
3.	Dzwola	7,38	2,27
4.	Kocudza Pierwsza		2,78
5.	Kocudza Druga	1,86	
6.	Kocudza Trzecia	3,25	
7.	Konstantów		2,32
8.	Krzemień Pierwszy	8,048	3,64
9.	Krzemień Drugi	1,65	
Razem		30,658	11,01
Łącznie dach-ziemia		41,668	

Tabela 14. Wyroby zawierające azbest usunięte w 2013-2014 roku z nieruchomości stanowiących własność Gminy Dzwola

L.p.	Miejscowość	Ilość usuniętych odpadów (Mg)		Rodzaj budynku
		z dachu	z ziemi	
1.	Dzwola	5,5 Mg	0	Budynek Publicznej Szkoły Podstawowej w Branwi (pokrycie dachowe).
Razem		5,3 Mg	0	

4.5. Ochrona przyrody i krajobrazu

Cel długoterminowy do roku 2015:

Wzmacnianie i ochrona systemu obszarów ochronnych oraz rozwój obszarów rekreacyjnych.

Cele lokalne i kierunki działań

1. Integrowanie zagadnień przyrodniczych (wymogi ochrony obiektów i obszarów chronionych w gminie) z miejscowym planowaniem przestrzennym.
2. Upowszechnianie i stosowanie zasad kodeksu dobrej praktyki rolniczej w celu ochrony bioróżnorodności oraz zachowania walorów krajobrazowych.
3. Aktualizacja dokumentacji dotyczącej dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego gminy.
4. Ustanowienie nowych obiektów chronionych na terenie gminy (sieć NATURA 2000).

Tabela 15. Zadania w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu

L.p.	Zadanie	Realizatorzy	Stan realizacji, podjęte działania
Zadania pozainwestycyjne			
1.	Powołanie obszaru wchodzącego do systemu Natura – ostoja ptasia OSO „Lasy Janowskie”	Ministerstwo Środowiska, Wojewódzki Konserwator Przyrody, Gmina, Zarząd PK „Lasy Janowskie”	Brak danych dotyczących powołania nowego obszaru wchodzącego do systemu Natura – ostoja ptasia OSO „Lasy Janowskie”.
2.	Współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie ochrony starodrzewia w gminie (także okazów drzew pomnikowych).	Wojewódzki Konserwator Przyrody, Wojewódzki konserwator Zabytków, Gmina	B. d.
3.	Uwzględnienie	Gmina	Nie uwzględniono tego zakazu

	w regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie ustawowego zakazu wypalania roślinności na łąkach, pastwiskach, nieużytkach, rowach, pasach przydrożnych.		w „Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Dzwola”, jednakże informuje się mieszkańców o zakazie wypalania traw, informacje podawane do publicznej wiadomości, przekazywanie informacji sołtysom w celu rozpropagowania wśród mieszkańców Gminy, informowanie bezpośrednie, zamieszczanie informacji na tablicy ogłoszeń.
4.	Ochrona oczek wodnych oraz terenów podmokłych nieprzydatnych rolniczo jako obiektów wzbogacających bioróżnorodność gminy i pełniących istotne funkcje ekologiczno-krajobrazowe.	Gmina, właściciele gruntów	B. d.
5.	Prowadzenie gospodarki leśnej uwzględniającej wymogi ochrony prawnej PK „Lasy Janowskie” oraz Roztoczańskiego OCK.	Właściciele lasów prywatnych, Nadleśnictwo Janów Lubelski	Brak danych o prowadzeniu gospodarki leśnej uwzględniającej wymogi ochrony prawnej PK „Lasy Janowskie” oraz Roztoczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.
6.	Promocja walorów przyrodniczych gminy ze szczególnym podkreśleniem korzyści dla społeczności lokalnych płynących z zamieszkiwania na terenach cennych przyrodniczo. Promowanie agroturystyki.	Gmina, Właściciele gospodarstw agroturystycznych	Promowanie Gminy Dzwola i jej walorów przyrodniczych na stronie internetowej Gminy, na konferencja, zebraniach, spotkaniach wyjazdowych itp.
7.	Realizacja programów rolno-środowiskowych dla rolników, szczególnie na terenach o podwyższonym reżimie ochronnym (PK, OCK).	ARiMR	Brak danych z ARMiR.
8.	Promowanie ekologicznego gospodarowania na gruntach rolnych położonych na terenach objętych ochroną prawną	Gospodarstwa ekologiczne, WODR	Brak danych z WODR.
9.	Określanie w studium uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego gminy obszarów oraz zasad ochrony przyrody i krajobrazu.	Gmina	W trakcie realizacji.
10.	Bieżące uwzględnianie w MPZP nowo stanowionych na terenie gminy prawnych form ochrony przyrody.	Gmina	Brak miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Dzwola utracił ważność z dniem 31 grudnia 2003 r.

4.6. Ochrona lasów i zwiększanie lesistości

Cel długoterminowy do roku 2015

Zwiększanie powierzchni lasów i racjonalna, zrównoważona eksploatacja zasobów leśnych.

Cele lokalne i kierunki działań

1. Zwiększenie lesistości gminy poprzez prowadzenie dolesień (grunty spełniające kryteria zalesieniowe).
2. Zalesianie gruntów zdegradowanych oraz nieprzydatnych z rolniczego punktu widzenia.
3. Wyznaczenie i aktualizacja w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego granicy polno-leśnej.
4. Prowadzenie na gruntach i w lasach wchodzących w skład obszarów chronionych zalesień i gospodarki leśnej opartej na odpowiednich planach ochrony dla tych obszarów.
5. Przestrzeganie zasad racjonalnej (zrównoważonej) gospodarki leśnej w lasach publicznych i prywatnych.

Tabela 16. Zadania z zakresu ochrony obszarów leśnych

L.p.	Zadanie	Realizatorzy	Stan realizacji, podjęte działania
Zadania pozainwestycyjne			
1.	Aktualizacja gruntów możliwych do zalesienia w MPZP zgodnie z obowiązującymi kryteriami.	Gmina	Brak miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Dzwola utracił ważność z dniem 31 grudnia 2003 r.
2.	Opracowanie dokumentacji urzędzeniowej dla lasów niepaństwowych.	Starostwo Powiatowe w Janowie Lubelskim	Zarządzenie Starosty Janowskiego Nr 30/2013 z dnia 7 czerwca 2013 r. w sprawie zatwierdzenia uproszczonych planów urządzenia lasów dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, położonych na terenie gminy Dzwola, powiat janowski (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2013 r., poz. 3003).
3.	Aktualizacja planów urządzenia lasów dla Nadleśnictwa.	Nadleśnictwo Janów Lubelski	B.d.
4.	Realizacja programów ochrony przyrody stanowiących integralną część planów urządzenia lasów.	Nadleśnictwo Janów Lubelski	B. d.
5.	Zalesienia gruntów Skarbu Państwa wyłączonych z użytkowania rolniczego.	ARiMR, Nadleśnictwo Janów Lubelski	Brak danych dotyczących zalesienia gruntów Skarbu Państwa wyłączonych z użytkowania rolniczego.
6.	Opracowanie programu edukacji	Nadleśnictwo	B. d.

L.p.	Zadanie	Realizatorzy	Stan realizacji, podjęte działania
	leśnej zgodnie z Zarządzeniem Dyrektora Generalnego lasów Państwowych z dnia 09.05.2003r. Nr 57.	Janów Lubelski	
7.	Bieżące informowanie Starosty Janowskiego o zmianach dotyczących przeznaczania lasów na cele nieleśne.	Gmina	Brak danych o zmianach dotyczących przeznaczania lasów na cele nieleśne.
Zadania inwestycyjne			
8.	Zalesienia na gruntach V i VI klasy.	ARiMR, Starostwo	Brak danych z ARMir , Starostwa.

4.7. Ochrona gleb

Cel długoterminowy do roku 2015:

Racjonalne wykorzystanie gleb i gruntów wraz z ich ochroną i rekultywacją.

Cele lokalne i kierunki działań

1. Zapobieganie skażeniu i degradacji gleb użytkowanych rolniczo.
2. Stosowanie zabiegów przeciwozyjnych na terenach zagrożonych erozją gleb.
3. Stosowanie odpowiednich zabiegów melioracyjnych (nawodnienia i odwodnienia).
4. Zgodne z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej stosowanie nawozów i środków ochrony roślin.
5. Ochrona gleb wartościowych rolniczo przed przeznaczaniem na cele nierolnicze.

Tabela 17. Zadania z zakresu ochrony środowiska glebowego

L.p.	Zadanie	Realizatorzy	Stan realizacji, podjęte działania
Zadania pozainwestycyjne			
1.	Badania jakości i żyzności gleb, opracowywanie planów nawozowych	Stacja Chemiczno - Rolnicza, gmina, użytkownicy gruntów rolnych	Brak danych o przeprowadzonych badaniach jakości i żyzności gleb oraz o opracowywaniu planów nawozowych.
2.	Stosowanie zasad zwykłej dobrej praktyki rolniczej oraz utrzymywanie gruntów rolnych w dobrej kulturze rolnej	Właściciele gruntów rolnych	B. d.
3.	Uwzględnianie zapisów w MPZP odnośnie do ochrony gleb o wysokich klasach bonitacyjnych.	Gmina	Brak miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Dzwola utracił ważność z dniem 31 grudnia 2003 r.
4.	Aktualizacja planów melioracyjnych użytków rolnych	Starosta Janowski, Gmina, spółka wodna	Brak danych dotyczących aktualizacji planów melioracyjnych użytków

	na terenie gminy w nawiązaniu do wymogów ochrony środowiska		rolnych na terenie Gminy Dzwola.
--	---	--	----------------------------------

4.8. Racjonalne gospodarowanie surowcami i powierzchnią ziemi

Cel długoterminowy do roku 2015:

Efektywne wykorzystywanie eksploatowanych złóż, ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych oraz rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

Cele lokalne i kierunki działań

1. Rekultywacja dawnych wyrobisk poeksploatacyjnych surowców skalnych.
2. Zwiększanie zasobów wód i odtwarzanie małej retencji.
3. Zmniejszenie zużycia energii elektrycznej i ciepłej przez użytkowników zbiorowych i indywidualnych.
4. Promocja stosowania i wykorzystywanie odnawialnych zasobów energetycznych.

Tabela 18. Zadania z zakresu racjonalnej gospodarki surowcowej

L.p.	Zadanie	Realizatorzy	Stan realizacji, podjęte działania
Zadania inwestycyjne			
1.	Remont i modernizacja obiektów melioracyjnych zgodnie z priorytetami ochrony środowiska w gminie i obowiązującym prawem (przeciwdziałanie przesuszaniu gruntów, uwzględnienie zadań ochronnych na terenach ochrony prawnej i w ich sąsiedztwie).	Spółka wodna, prywatni inwestorzy	B. d.
2.	Rekultywacja, po zakończeniu eksploatacji, wyrobisk surowców mineralnych (obiekty w miejscowości Kocudza II).	Właściciele złóż	B. d.
Zadania pozainwestycyjne			
3.	Uwzględnianie programu budowy małych zbiorników wodnych w MPZP	Gmina	Brak miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Dzwola utracił ważność z dniem 31 grudnia 2003 r.
4.	Opracowanie koncepcji uprawy i wykorzystania roślin (np. wierzby krzewiastej) do celów	Gmina, przedsiębiorcy,	Gmina nie opracowała dotychczas koncepcji uprawy i wykorzystania roślin do celów energetycznych na terenie Gminy.

	energetycznych na terenie gminy.		Brak danych od przedsiębiorców.
--	----------------------------------	--	---------------------------------

4.9. Zarządzanie środowiskiem w Gminie

Cele lokalne i kierunki działań

1. Doskonalenie jakości zarządzania środowiskiem w gminie.
2. Stworzenie profesjonalnej kadry gminnej do wykonywania zadań z zakresu ochrony środowiska.

Tabela 19. Zadania z zakresu podnoszenia jakości zarządzania środowiskiem w Gminie

L.p.	Zadanie	Realizatorzy	Stan realizacji, podjęte działania
Zadania pozainwestycyjne			
1.	Wzmocnienie kadry ochrony środowiska w gminie.	Gmina	Kursy, szkolenia, konferencje, seminaria, wykłady w zakresie ochrony środowiska, ekologii i tematyk pokrewnych dla pracowników Urzędu Gminy Dzwola, samokształcenie się pracowników.
2.	Dostosowanie uchwał rad gmin w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminie, zaopatrzenia w wodę, odprowadzenie ścieków do wymogów UE i prawa ochrony środowiska	Gmina	Realizowane na bieżąco, zw. ze zmianami obowiązujących ustaw. - Uchwała Rady Gminy Dzwola XXII/131/2012 z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie uchwalenia „Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Dzwola” (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2013 r., poz. 1157); - Uchwała Rady Gminy Dzwola XXIV/141/2013 z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie uchwalenia regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Dzwola (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2013 r., poz. 2555); - Uchwała Rady Gminy Dzwola XXIV/1415/2013 z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie zbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2013 r., poz. 2363); - Uchwała Rady Gminy Dzwola XXVII/166/2013 z dnia 12 sierpnia 2013 r. w sprawie określenia wymagań jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2013 r., poz. 3795).
3.	Utworzenie i rozwój bazy informacyjnej o środowisku i jego ochronie.	Gmina	Realizowane - na bieżąco wprowadza się dane do program komputerowego - System Informacji o Środowisku (SIOS).
4.	Doskonalenie służb ochrony środowiska w gminie, radnych gminy, sołtysów w zakresie znajomości prawa ochrony środowiska	Gmina	Realizowane - tematyka dot. ochrony środowiska, przyrody i ekologii podejmowana jest, na zebraniach wiejskich, sesjach Rady Gminy itp., a także w miarę potrzeb (zmiana przepisów, informacje bieżące).
5.	Współpraca gmin w rozwiązywaniu problemów gospodarowania odpadami, ochrony przyrody, ochrony	Współpraca gminy z władzami powiatu, sąsiednimi gminami i odpowiednimi	Realizowana, spotkania międzygminne, konferencje, wykłady, spotkania indywidualne, seminaria, szkolenia itp.

	wód, doskonalenia powiązań ekologicznych	instytucjami.	
--	--	---------------	--

4.10. Edukacja ekologiczna i kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Cel długoterminowy do roku 2015:

Zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa gminy Dzwola, kształtowanie postaw proekologicznych jej mieszkańców oraz poczucia odpowiedzialności za jakość środowiska.

Cele lokalne i kierunki działań

1. Prowadzenie edukacji ekologicznej szkolnej i pozaszkolnej dla młodzieży na terenie gminy.
2. Włączanie społeczeństwa gminy w różnego rodzaju działania i akcje związane z ochroną środowiska, w tym w szczególności w procesy decyzyjne z zakresu ochrony środowiska.
3. Organizacja specjalistycznych szkoleń dla rolników z zakresu ochrony środowiska w działalności rolniczej.
4. Bieżące informowanie społeczeństwa gminy o stanie środowiska przyrodniczego i podejmowanych działaniach mających na celu zachowanie i wzbogacanie żywych zasobów przyrody oraz kształtowanie krajobrazu.

Tabela 20. Zadania z zakresu edukacji ekologicznej i kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa

L.p.	Zadanie	Realizatorzy	Stan realizacji, podjęte działania
Zadania pozainwestycyjne			
1.	Pełne wdrożenie w gminie systemu informacji o środowisku i jego ochronie, oraz jego uzupełnianie	Gmina	Wdrożono, uzupełnianie na bieżąco – informacje zamieszczane w systemie są publicznie dostępne (System Informacji o Środowisku - SIOS).
2	Włączanie społeczności lokalnej do rozwiązywania problemów ochrony środowiska w gminie (uspolecznianie procesów decyzyjnych)	Gmina	Realizowane – podawane są do wiadomości publicznej informacje z zakresu ochrony środowiska, możliwość zapoznania się z dokumentacją, możliwością zgłaszania uwag i wniosków.
3.	Współdziałanie gminy z powiatem, innymi gminami i biznesem w celu prowadzenia	Gmina, Zarząd Powiatu Janowskiego, podmioty prowadzące działalność	Realizowane: plakaty, ulotki, foldery, banery, broszury, szkolenia, konferencje, zebrania, korespondencja itp..

	działań edukacyjnych dotyczących rozwiązania problemów gospodarowania odpadami komunalnymi i niebezpiecznymi	gospodarczą	
4.	Organizowanie konkursów: • „Ekologiczna szkoła”, • „Ekologiczne sołectwo” • „Ekologiczna miejscowość” • „Wiedzy o środowisku przyrodniczym regionu i jego ochronie” • „Estetyczne zagospodarowanie zagrody wiejskiej” itp.	Gmina, powiat	Realizowane, m.in. przez szkoły, jednostki organizacyjne.
5.	Organizacja imprez masowych: • Dzień Ziemi, • Dzień Ochrony Środowiska, • Sprzątanie Świata	Współdziałanie Gminy z innymi jednostkami i instytucjami	Realizowane, m.in. przez szkoły, jednostki organizacyjne.
6.	Rozwijanie różnych form edukacji ekologicznej społeczeństwa dorosłego i młodzieży w szkołach – współpraca z organizacjami ekologicznymi, w tym w zakresie realizacji Programu Ochrony Środowiska	Współdziałanie Gminy z organizacjami pozarządowymi	Realizowane, m.in. przez szkoły, jednostki organizacyjne, plakaty ulotki, banery, broszury, informacje do mieszkańców, korespondencja z organizacjami ekologicznymi, udostępnianie informacji na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Gminy Dzwola, a także na stronie internetowej gminy Dzwola, itp.

4.10.1. Kształcenie i doskonalenie w zakresie edukacji ekologicznej przeprowadzone w latach 2014-2013:

1) Nauczycieli:

Samokształcenie nauczycieli z materiałów ogólnie dostępnych, korzystanie z platformy „Ponad horyzontem”. Doskonalenie zawodowe nauczycieli z zakresu edukacji ekologicznej, szkolenia ogólne dot. ochrony środowiska i edukacji ekologicznej, itp.

2) Kadr samorządowych:

Konferencje, szkolenia, seminaria, spotkania dot. ochrony środowiska, ekologii, gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi, selektywnej zbiórki odpadów, obowiązków gmin w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, przepisów obowiązujących, zmiany przepisów, projektów dot. stosownych uchwał, efektywnego wykorzystywania energii itp., samokształcenie się pracowników.

3) Osób dorosłych:

Ogłoszenia, ulotki, plakaty, broszury informacje skierowane do mieszkańców Gminy Dzwola w zakresie gospodarki wytwarzanymi odpadami, postępowania z poszczególnymi rodzajami odpadów, zasad segregacji, szkodliwości odpadów zawierających azbest, tematyka zw. z wypalaniem traw, pozbywania się poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych, akcje informacyjno-edukacyjne podczas zebrań wiejskich itp.

4) Zajęcia dla uczniów prowadzone w szkołach na terenie Gminy (lata 2013-2014) z zakresu edukacji ekologicznej:

- „Środowisko naturalne bobra” – film, wycieczka, ścieżki dydaktyczne;
- „Środowisko naturalne głuszcza” – film, wycieczka;
- „Czyste powietrze wokół nas” - program realizowany we współpracy ze stacją SANEPID w Janowie Lubelskim w Oddziale Przedszkolnym, pogadanki, wycieczki, materiały poglądowe;
- pogadanki w czasie zajęć w OP, I-III i w czasie godzin wychowawczych dla klas IV-VI;
- Uczniowie realizowali projekt ekologiczny „Ziemia jest tylko jedna”, w trakcie którego brali udział w następujących przedsięwzięciach: w akcji Sprzątanie Świata, konkursie fotograficznym „Jesienna okolica w obiektywie”, wyjeździe do oczyszczalni ścieków w Janowie Lubelskim, wykonaniu torby ekologicznej. Uczniowie brali również udział w wycieczce po Lasach Janowskich oraz wykonywali plakaty związane z tematem projektu. Podsumowanie projektu nastąpiło 22 kwietnia 2014 r. w Dniu Ziemi akademią o problemach z jakimi boryka się nasza Ziemia. Ponadto zajęcia z zakresu edukacji ekologicznej realizowane są w ramach prowadzonych zajęć lekcyjnych w klasach I –III SP (edukacja przyrodnicza, środowiskowa), przyrody, biologii, geografii, kół zainteresowań.

Realizowany był program edukacyjny „Ekologia w Gimnazjum” (1godz. tygodniowo), który został opracowany w celu przybliżenia uczniom problemów ekologicznych bardzo szeroko ujętych (od naukowego wyjaśnienia do codziennego obcowania). Program ten stanowi doskonale uzupełnienie lekcji geografii w gimnazjum i z pewnością pomógł w przekazywaniu uczniom wiedzy ekologicznej zarówno od strony naukowej, jak i praktycznej. Głównym celem tego programu jest uświadomienie uczniom, że to właśnie oni mają największy wpływ na ochronę i zachowanie otaczającej nas przyrody. W ramach programu przyroda były realizowane następujące zagadnienia :

1. *Nasze środowisko.*
2. *Dom moim najbliższym i najważniejszym otoczeniem.*

3. *Woda najcenniejszym źródłem życia.*
4. *Czyste powietrze zdrowy świat.*
5. *Gleba żywą skórą ziemi.*
6. *Ochrona środowiska obowiązkiem każdego z nas.*
7. *Ekologia a zdrowy styl życia.*

W ramach współpracy z Parkiem Krajobrazowym Lasy Janowskie w szkole odbyły się prelekcje i warsztaty przyrodnicze. Zajęcia w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w Janowie Lubelskim realizowano program.

5) Akcje promocyjne dotyczące racjonalnej gospodarki odpadami, oszczędności energii, ochrony różnorodności biologicznej, konkursy, olimpiady itp. (szkoły, teren gminy):

Szkoły:

- zbiórka zużytych baterii, zbiórka makulatury, zbiórka plastikowych nakrętek;
 - akcja „Zakręcona”- zbiórka zakrętek po napojach m.in. dla Hospicjum Małego Księcia w Lublinie;
 - zbiórka baterii i płyt CD dla organizacji zajmujących się recyklingiem;
 - projekty plastyczno-techniczne: plakaty nt. dbania o środowisko naturalne, formy przestrzenne z wykorzystaniem odpadów;
 - „Sprzątanie Świata”, prowadzono zbiórkę surowców wtórnych (baterii i makulatury), brano udział w ogólnopolskiej akcji „Z Kujawskim Pomagamy Pszczołom”, w ogólnopolskiej akcji „Na tropie elektrośmieci”, w konkursie „Kształtujmy Tożsamość Krajobrazu” pod patronatem Kuratorium Oświaty w Lublinie, brano udział w akcji dokarmiania zwierząt zimą pt: „Chojnka dla zwierząt” ,uczniowie klas I-III wykonali karmniki, rozwieszali je w okolicy szkoły i dbali o ich zaopatrzenie;
 - konkursy plastyczne - „Środowisko naturalne bobra”, „Środowisko naturalne głuszka”
- Konkurs wiedzy – „Gospodarowanie odpadami azbestowymi”;
- obchody „Dnia Ziemi” - apele, tworzenie gazetek ściennych, pokaz filmów edukacyjnych;
 - akcja „Sprzątanie Świata”, udział w akcji oraz pogadanki;
 - w ramach projektu ekologicznego zorganizowano olimpiadę wiedzy ekologicznej. Pytania dotyczyły życia codziennego i gospodarowania przez człowieka zasobami przyrody.

- uczniowie brali udział w ogólnopolskim konkursie „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” i Ogólnopolskim Konkursie Wiedzy „Na tropie Elektrośmiec”. Organizowane były apele z okazji „Dnia Ziemi” i „Kwiecień miesiącem kultury zdrowotnej” organizowano konkursy plastyczne o tematyce ekologicznej:

1. „Co można zrobić z odpadów?”
2. „ZSEE – czym jest i jak z nim postępować?”

Teren gminy:

- „Pilotażowy system gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie Województwa Lubelskiego wzmocniony sprawnym monitoringiem ilości oraz kontroli ich usuwania i unieszkodliwiania” dotyczący prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, prawidłowego usuwania takich wyrobów.

5. Nakłady finansowe związane z ochroną środowiska w latach 2013-2014

Nakłady finansowe [zł] w latach 2013-2014 poniesione na:

- **wodociągi**
 1. Budowa nowych odcinków: 0 zł
 2. Remonty, konserwacja (utrzymanie sieci wodociągowej poprzez naprawy bieżące i konserwacje sieci – budżet własny): 200.346,42 zł (2013 r.: 111.053,23 zł, 2014 r.: 89.293,19 zł).
- **drogi gminne**
 1. Budowa nowych odcinków – w latach 2013-2014 nie budowano nowych odcinków dróg gminnych,
 2. Remont istniejących – łącznie na remont istniejących dróg gminnych w latach 2013-2014 poniesiono nakład finansowy w wysokości 320 062,16 zł,
- **zbiórkę odpadów** – 376 123,21 zł,
- **selektywną zbiórkę odpadów** – otrzymujemy 1 fakturę za odbiór odpadów selektywnych i odpadów zmieszanych,
- **odzysk i recykling odpadów** – otrzymujemy 1 fakturę za odbiór odpadów selektywnych i odpadów zmieszanych, w tym zawarta jest także opłata za odzysk i recykling,
- **edukację ekologiczną** – 0 zł,

- **opracowanie gminnych programów z zakresu ochrony środowiska - 0 zł**
- **inne inwestycje związane z ochroną przyrody i gospodarką odpadami**

1. Udzielono dofinansowań do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków:

- 2013 r. – 9 000, 00 zł (dofinansowanie do budowy 3 przydomowych oczyszczalni ścieków)
- 2014 r. – 15 000,00 zł (dofinansowanie do budowy 5 przydomowych oczyszczalni ścieków)

Łącznie w latach 2013-2014 udzielono dofinansowań do budowy 8 przydomowych oczyszczalni ścieków na kwotę 24 000,00 zł

2. Dokonywano badań próbek wody w celu przydatności jej do spożycia – monitoring kontrolny i przeglądowy: 2013 rok: 4.544,92 zł oraz 2014 rok: 6.293,00 zł

Poniesiony nakład finansowy na badanie wody w latach 2013-2014 wyniósł łącznie: 10.837.92 zł

6. Monitoring realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dzwola 2005-2015

Do celów monitorowania efektywności realizacji założonych zadań w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dzwola 2005-2015 wykorzystano m.in. poniższe wskaźniki.

Tabela 21. Wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dzwola

Lp.	Rodzaj wskaźnika	Wielkość jednostka		
		rok 2003	rok 2013	rok 2014
1.	Liczba mieszkańców gminy	6756	6663	6634
2.	Gęstość zaludnienia	33 os./km ²	33 os./km ²	33 os./km ²
3.	Powierzchnia gminy,	20310 ha	20300 ha	20300 ha
4.	Użytkowanie gruntów w gminie:			
	użytki rolne ogółem z tego łąki i pastwiska (pow. gminy), grunty orne (pow. gminy)	8143 ha (w tym łąki i pastwiska 8,9 % pow. gminy), (grunty orne 29,7% pow. gminy)	8234 ha (w tym: łąki, pastwiska 1913 ha), (grunty orne 6321 ha)	8234 ha (w tym: łąki, pastwiska 1913 ha), (grunty orne 6321 ha)
	pozostałe grunty i nieużytki	1067 ha (5,2% pow. gminy)	961,9 ha (4,7 % pow. gminy)	961,9 ha (4,7 % pow. gminy)
5.	Zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca/rok	b.d.	b.d.	31,82 kW (211 113 kW - zużycie

				energii elektrycznej w gminie)
6.	Ilość instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych [szt.], wielkość produktu [MWh] % w stosunku do całej dostarczonej energii w gminie (energia wodna, wiatrowa, słoneczna, z biomasy, z biogazu).....	b.d.	b.d.	b.d.
7.	Zużycie wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca/rok – za 2003r. (pobór wody ogółem na potrzeby zaopatrzenia ludności w gminie: 44,5 dam ³)	6,3 m ³	15,74 m ³	16,70 m ³
8.	Ilość ścieków oczyszczanych w oczyszczalniach komunalnych na 1 mieszkańca	0,0 m ³	b.d.	b.d.
9.	Procent gospodarstw domowych korzystających z sieci kanalizacyjnej	0,0%	0,0%	0,0%
10.	Procent gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej	40%	59%	59%
11.	Procentowy udział ścieków oczyszczanych w oczyszczalniach komunalnych do całkowitej ilości powstałych ścieków komunalnych.	0,0%	b.d.	b.d.
12.	Proporcja długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej - sieci kanalizacyjnej / sieci wodociągowej	wodociągi – 38,1 km kanalizacja – 0,0 km	wodociągi – 57 km kanalizacja – 0,0 km	wodociągi – 57 km kanalizacja – 0,0 km
13.	Powierzchnia gminy objęta konserwatorską ochroną przyrody (PK i OCK)	66,3%	66,3%	66,3%
14.	Indywidualne formy ochrony prawnej w gminie:			
	- Pomniki przyrody	12	10	10
	- Stanowiska dokumentacyjne	-	b.d.	b.d.
	- Użytki ekologiczne	-	b.d.	b.d.
	- Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	-	b.d.	b.d.
	- Parki wiejskie	-	b.d.	b.d.
15.	Lesistość gminy	53,8%	54,7%	54,7%
16.	Ilość wytworzonych stałych odpadów komunalnych na mieszkańca/rok.	b.d.	47,5 kg	67,5 kg
17.	Ilość odzyskiwanych surowców wtórnych w roku ogółem:	b.d.	15,78 %	39,6 %
	Makulatury	b.d.	b.d.	b.d.
	tworzyw sztucznych	b.d.	b.d.	b.d.
	Szkła	b.d.	b.d.	b.d.
18.	Tereny zmeliorowane w gminie (16% pow. gminy)	3266 ha	49,0742 ha	48,5487 ha
19.	Długość ścieżek rowerowych	0 km	0 km	0 km
20.	Ilość organizacji pozarządowych działających w gminie	3	19 (zarejestrowanych 29, aktywnie działających 19)	19 (zarejestrowanych 29, aktywnie działających 19)
21.	Ilość gospodarstw agroturystycznych	0	1	1
22.	Ilość gospodarstw rolnych specjalizujących się w rolnictwie ekologicznym	0	4	4
23.	Liczba rolników realizujących programy rolnośrodowiskowe (od 2004 r.)	0	46	47

7. Podsumowanie

Wiele z wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dzwola 2005-2015 zadań do wykonania zakończono sukcesem, natomiast wiele jeszcze zostało do zrealizowania. Zadania te wykonywane były i są nadal sukcesywnie. W przeciągu dwóch ostatnich lat, tj. 2013-2014 skoncentrowano się na inwestycjach z zakresu ochrony środowiska, podjęto działania w zakresie dalszego zwodociągowania Gminy, budowy i remontu dróg gminnych, objęcia mieszkańców zorganizowanym systemem odbioru odpadów komunalnych. Przeprowadzono nabór wniosków i udzielano informacji w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z nieruchomości położonych na terenie Gminy Dzwola, możliwości uzyskania dofinansowania nawet 100% kosztów związanych z usuwaniem tych wyrobów. Udzielano dotacji do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o zabudowie rozproszonej. Skupiono się także na opracowywaniu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, aby możliwe było efektywne realizowanie powziętych założeń związanych z rozwojem gminy Dzwola, w tym założeń Programu., którego dotyczy niniejszy raport.

Istotną kwestią, mającą znaczący wpływ na efektywną realizację wyznaczonych celów, pozostaje niezmiennie kwestia niedostatecznej ilości i dostępności środków finansowych, która w znacznej mierze ogranicza realizację zakreślonych działań.

Analiza stanu środowiska na terenie gminy Dzwola pozwala stwierdzić, iż w miarę rozwoju naszej gminy, zaangażowanie zarówno władz samorządowych jak i samych mieszkańców gminy Dzwola, z pewnością przyczyni się do efektywnej realizacji przyjętych w Programie Ochrony środowiska założeń i celów, których nie udało się dotychczas osiągnąć.

Niniejszy raport zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 4, art. 25 ust. 1 pkt 8a) ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku, jego ochronie, udziale społeczeństwa w jego ochronie oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.) zostanie podany do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie jego pełnej treści w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Dzwola pod adresem: <https://ugdzwola.bip.lubelskie.pl/>, na tablicy informacyjnej w budynku Urzędu Gminy Dzwola, Dzwola 168, 23-304 Dzwola, jak również na stronie internetowej Gminy Dzwola pod adresem: <http://www.dzwola.eurzad.eu/>. Ponadto został on przedstawiony z godnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232) Radzie Gminy Dzwola, na sesji, która odbyła się w dniu 29.12.2015 r.

8. Wykorzystane źródła informacji do opracowania raportu:

W raporcie wykorzystano następujące źródła danych:

1. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dzwola na lata 2005-2015;
2. Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Dzwola 2005-2015;
3. Program ochrony środowiska dla powiatu janowskiego na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016;
4. Dane pochodzące z referatów Urzędu Gminy Dzwola;
5. Dane pochodzące z Wydziału Spraw Społecznych, Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego w Starostwie Powiatowym w Janowie Lubelskim;
6. Dane z Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – Biuro Powiatowe w Janowie Lubelskim;
7. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232);
8. Strona internetowa powiatu janowskiego: <http://srodowisko.powiatjanowski.pl>;

9. Wykaz map i tabel

Mapy:

1. Gmina Dzwola na tle powiatu Janów Lubelski	str. 3
---	--------

Tabele:

1. Zadania w zakresie gospodarki wodnej	str. 8
2. Charakterystyka infrastruktury w gminie	str. 12
3. Nowe ujęcia wody wykonane w latach 2013 – 2014 oraz modernizacja, rozbudowa już istniejących ...	str. 13
4. Oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy Dzwola	str. 16
5. Zadania w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego	str. 17
6. Zadania w zakresie ograniczania poziomu hałasu, wibracji i promieniowania elektromagnetycznego	str. 18
7. Zadania w zakresie gospodarki odpadami	str. 20
8. Liczba mieszkańców Gminy Dzwola	str. 23
9. Procentowy udział mieszkańców Gminy Dzwola objętych zorganizowaną i selektywną zbiórką odpadów komunalnych	str. 23
10. Gospodarstwa domowe objęte zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych	str. 23
11. Gospodarowanie odpadami komunalnymi pochodzącymi z selektywnej zbiórki odpadów	str. 24
12. Gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie Gminy Dzwola	str. 24
13. Wyroby zawierające azbest usunięte w 2013-2014.....	str. 25
14. Wyroby zawierające azbest usunięte w 2013-2014 roku z nieruchomości stanowiących własność Gminy Dzwola	str. 26
15. Zadania w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu	str. 26
16. Zadania z zakresu ochrony obszarów leśnych	str. 28
17. Zadania z zakresu ochrony środowiska glebowego	str. 29
18. Zadania z zakresu racjonalnej gospodarki surowcowej	str. 30
19. Zadania z zakresu podnoszenia jakości zarządzania środowiskiem w Gminie	str. 31
20. Zadania z zakresu edukacji ekologicznej i kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa	str. 32
21. Wskaźniki monitorowania <i>Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dzwola</i>	str. 38